

Miljø- og
Fødevarerministeriet
Miljøstyrelsen

Pesticider og Genteknologi
Ref. antof
Den 9. maj 2016

Status for 2015 på indsatserne i Sprøjtemiddelstrategi 2013 -2015

Efter aftale om Sprøjtemiddelstrategi 2013-2015 skal der hvert år udarbejdes en statusrapport for implementering af strategien til miljø- og fødevarerministeren og Folketinget. // Nærværende notat udgør status for 2015. Notatet suppleres af 3 bilag om hhv. sammenfatning og konklusioner fra Bekæmpelsesmiddelstatistik 2014, opgørelse over sprøjtemiddelrester i indvindingsboringer 2014 samt status for udviklingen i pesticidresistens.

Aftaleparterne V, K, S, RV, SF og EL indgik i maj 2015 aftale om at forlænge strategien med et år. Målsætningen om, at belastningen fra pesticider (Pesticidbelastningsindikatoren, PBI) reduceres med 40 % - baseret på pesticidesalgsdata - ved udgangen af 2015 i forhold til det beregnede niveau for 2011, blev fastholdt.

Det helt afgørende virkemiddel til at nå målsætningen er ændring af pesticidafgiften, som trådte i kraft medio 2013. Hermed blev de mest belastende sprøjtemidler dyrere for at motivere jordbrugere til at reducere forbrug og belastning. Derudover består sprøjtemiddelstrategien af en række tværgående indsatser for at sikre bæredygtig anvendelse af sprøjtemidler.

Det blev ved udarbejdelsen af strategien forudsat, at strategiens initiativer ville have positiv effekt i forhold til pejlemærkerne i strategien, og det er fortsat vurderingen. Gennemførelsen af initiativerne følges af en tværministeriel overordnet styregruppe bestående af Miljø- og Fødevarerministeriet og SKAT. Der er desuden nedsat ni tværministerielle faglige styregrupper samt et antal faglige følgegrupper med deltagelse af relevante interessenter og eksperter.

Det blev i forbindelse med ændringen af pesticidafgiften forudsat, at der forud for afgiftens ikrafttrædelse ville ske en hamstring af visse sprøjtemidler, som har den højeste belastning, og som derfor med den nye afgift ville blive dyrest. Det blev dengang forudsat, at hamstringen ville få effekt på salgstallene i 2012, 2013 og 2014, og at effekten af afgiften derfor tidligst ville kunne vurderes, når belastning og behandlingshyppighed gøres op for 2015, hvilket sker i efteråret 2016. Det vil på det tidspunkt være muligt at vurdere, om salgsdata fortsat er påvirket af hamstring. Dette notat redegør for de øvrige indsatser i strategien.

Statusrapportens hovedkonklusioner

Hovedparten af de planlagte initiativer i 2015 er gennemført. Enkelte initiativer er forsinkede og afsluttes i 2016. Alle initiativerne vurderes at have positiv effekt i forhold til strategiens pejlemærker.

Udvikling i pesticidbelastning og behandlingshyppighed

- Det fremgår af bekæmpelsesmiddelstatistikken, at reduktionsmålet for pesticidanvendelsen målt ved Pesticidbelastningsindikatoren (PBI), baseret på salgstal, er faldet til 1,47, dvs. et fald i PBI fra 2011 til 2014 på 55 procent jf. konklusioner fra bekæmpelsesmiddelstatistikken (Bilag 1). Da ændringen af pesticidafgiftsloven blev vedtaget, forventedes det, at der ville ske en hamstring af sprøjtemidler med den højeste belastning. Dette stemmer med, at der i 2012 og 1. halvår 2013, som forventet, er solgt mange flere sprøjtemidler, inden afgiften trådte i kraft medio 2013. I 2014 er der således solgt færre sprøjtemidler og typisk de mindre belastende sprøjtemidler eller nye sprøjtemidler. PBI beregnes både for salgstal og sprøjtejournaldata, hvor sprøjtejournaldata afspejler det faktiske forbrug, og der ses her en reduktion i PBI på 18 % i forhold til PBI for sprøjtejournaldata i 2011.
- Behandlingshyppigheden for salgstallene er faldet fra 3,76 i 2013 til 2,73 i 2014, svarende til et fald på 27 procent. Beregnes behandlingshyppigheden på baggrund af forbrugsdata fra sprøjtejournalerne var der et fald i årene 2010/11 til 2011/12. Fra 2011/12 til 2013/14 ses en stigende tendens. Samlet i perioden er der et fald i behandlingshyppigheden på 4 procent fra 2,82 i 2010/11 til 2,71 i 2013/14.

Udvikling i belastning af grundvandet

- Det er som i tidligere år helt overvejende rester af tidligere anvendte, men nu forbudte sprøjtemidler, der findes i grundvands- og drikkevandsboringer. I bilag 2 er der redegjort for fundene af forbudte, regulerede og godkendte stoffer i 2014.
- Overvågningen af det danske grundvand viser, at de sprøjtemidler, som er godkendt i dag, i mindre grad end tidligere ender i grundvandet. Resultaterne i grundvands-overvågningsrapporten offentliggjort i marts 2016 viser, at en strammere regulering i anvendelsen af sprøjtemidler nu kan ses i det øvre og yngste grundvand.

Udvikling af resistens og i afgrødefordeling

Det fremgår af aftalen om sprøjtemiddelstrategien 2013-2015, at der i sammenhæng med statusnotatet for 2015 skal gives en samlet status for udvikling i resistens jf. bilag 3. Som forudsat i aftalen bygger status på de foreliggende oplysninger fra Århus Universitet, Institut for Agroøkologi (AU-AGRO). Da resistensudvikling ikke sker fra år til år, men over en årrække, vurderer AU ikke, at afgiften og det deraf følgende middelvalg endnu har haft betydning for udviklingen af resistens.

De første fund af resistente skadevoldere var tilbage i 1980'erne, og da resistens udvikles som følge af gentagen anvendelse af de samme pesticider, må udviklingen forventes at fortsætte. Det er derfor vigtigt at forsøge at forebygge eller forsinke resistensudviklingen.

Rammedirektivet for bæredygtig anvendelse af pesticider opstiller en række IPM-principper, som også skal forebygge resistens. Det drejer sig f.eks. om at skifte mellem pesticider med forskellig virkemåde, at kombinere ikke-kemiske bekæmpelsesmetoder med kemiske, at variere sædskifte med såvel vår- som vinterafgrøder, og udnytte kulturtekniske foranstaltninger som f.eks. jordbearbejdning, såtid og udsædsmængde samt at anvende resistente/konkurrencesterke sorter.

Det fremgår af de seneste års salgsstatistik, at effekten af pesticidafgiften endnu ikke er slået igennem i praksis. Det betyder, at den resistensudvikling, der ses lige nu i Danmark, ikke kan tilskrives

pesticidafgiften. Det kan dog ikke udelukkes, at man på sigt kan risikere, at afgiften kan føre til en ensidig anvendelse af visse pesticider, som kan øge resistensproblemerne.

Dansk Planteværn arbejder med et projekt med det formål at etablere en baseline for herbicidresistens 2013-15 for via senere undersøgelser at kunne konstatere, om der findes øget sprøjtemiddelresistens hos ukrudtsarter, som kunne have en sammenhæng med afgiftens ikrafttrædelse. Miljøstyrelsen har givet tilskud til projektet.

Når det igangværende projekt afsluttes medio 2016, foreligger en vigtig indikator på status for udbredelsen af resistens før indførelsen af afgiften. Såfremt bekæmpelsesmiddelstatistikken viser, at landmændene tilpasser pesticidvalg efter afgiften, bør undersøgelsen følges op af en ny monitoring i ca. 2021, hvor pesticidafgiften har påvirket pesticidanvendelsen i ca. fem år.

Der er i Danmark færre sprøjtemidler til rådighed end i andre EU lande, primært på grund af de nationale vurderingsprincipper til beskyttelse af grundvand. Den internationale vurdering af de danske krav til godkendelse af sprøjtemidler har peget på, at de danske krav på grundvandsområdet kan betyde en begrænsning i antallet af sprøjtemidler til rådighed for landmændene, hvilket kan betyde en øget risiko for resistens. Derfor er det i forbindelse med forlængelse af sprøjtemiddelstrategien i 2015 aftalt, at der gennemføres en række projekter, som skal kortlægge mulighederne for at ændre de danske krav uden at forringe beskyttelsen af grundvandet.

Det anses stadig for muligt at bekæmpe de mest betydende skadevoldere med det udvalg af pesticider, som findes i Danmark i dag, men de få muligheder for at veksle mellem midler f.eks. til bekæmpelse af græsukrudt og visse svampesygdomme gør det vanskeligt at udvikle effektive anti-resistensstrategier.

I det følgende redegøres først for status for pesticidafgiften. Dernæst gennemgås de gennemførte initiativer i strategien. Gennemgangen svarer til opbygningen i ”Beskyt vand, natur og sundhed, Sprøjttemiddelstrategi 2013-2015”. De kursiverede overskrifter henviser til overskrifterne på de enkelte initiativer i publikationen.

Pesticidafgiften

Miljøstyrelsen har efter ønske fra erhvervet opdateret bekæmpelsesmiddeldatabasen med en abonnementsordning, der betyder, at alle kan tilmelde sig og modtage en mail, hver gang et produkt godkendes eller en belastningsafgift ændres på et eksisterende godkendt produkt.

Erfaringerne fra SKAT er meget positive i forhold til virksomhedernes administration af de nye pesticidafgifter. Virksomhederne kan let finde ud af afgiftssatserne, og virksomhederne har i forbindelse med SKATs besøg tilkendegivet, at de er tilfredse med indretningen af afgiftsopkrævningen.

SKATs hjemmel til at føre regnskabskontrol blev udmøntet med BEK nr. 1750 af 14/12/2015, hvormed samarbejdsaftalen forventes indgået medio 2016.

Miljøstyrelsen er løbende opmærksom på, om der er uforudsete u hensigtsmæssigheder ved afgiften, og vil i relevant omfang gå i dialog med Skatteministeriet om mulige løsninger.

Sprøjttemiddelstrategi 2013-2015: Tværgående indsatsområder

Mere effektiv og skrap godkendelsesordning

I 2015 er der truffet afgørelse for 71 godkendelsessager, herunder fornyelser og derudover 83 sager om sprøjtmidler til mindre anvendelse og parallel/kopiprodukter. Der er behandlet 154 omklassificeringer til de nye CLP-regler og 19 dispensationer. Arbejdet bidrager til opretholdelse af en skrap godkendelsesordning i Danmark og dermed en nedsat belastning af sundhed og miljø.

Deltagelse i EU og Nord-zone samarbejdet har medvirket til udvikling og harmonisering af godkendelsesområdet.

Miljøstyrelsens mål for overholdelse af sagsbehandlingstider blev opfyldt i 2015. Ud af 51 sager blev sagsbehandlingstiden overholdt for 46 sager (svarende til 90 %).

Særlig indsats i EU for lave grænseværdier for rester af sprøjtmidler i fødevarer

Fødevarestyrelsen og DTU Fødevareinstituttet har i 2015 deltaget aktivt i EU arbejdet omkring pesticidrester, herunder risikovurderinger af EU-forslag om ændrede maksimalgrænseværdier, fastsættelse af maksimalgrænseværdier i fødevarer (og foder for afgrøder, der også er fødevarer) samt inddragelse af mulige kombinationseffekter ved vurdering af indtaget af pesticidrester med kosten.

Øget fokus på kombinationseffekter i forhold til rester af sprøjtmidler i fødevarer

Danmark har, som den eneste EU medlemsstat, i forbindelse med alle foreslåede grænseværdier vurderet, om der kunne være risiko for kombinationseffekter. DTU Fødevareinstituttet laver for hver foreslået grænseværdi en vurdering af, om der er risiko for kombinationseffekter. Denne type vurdering indgår endnu ikke i EFSA's vurdering af foreslåede grænseværdier.

Øget fokus på rester af sprøjtmidler i foderafgrøder

Arbejdet omkring fastsættelse af maksimalgrænseværdier for specifikke foderafgrøder (afgrøder, der ikke er fødevarer) er sat på standby, da det i øjeblikket er nedprioriteret fra EU-Kommissionens side.

Tilskudsordning til alternative sprøjtemidler

Der har været afholdt to ansøgningsrunder for ”Tilskudsordning til fremme af alternative sprøjtemidler” og den faglige følgegruppe er blevet hørt i forbindelse med ansøgningsrunderne. På basis af ansøgningerne er der i 2015 blevet igangsat tre nye projekter. Ét projekt er afsluttet i 2015, og projektet har muliggjort, at firmaet har indsendt en ansøgning om godkendelse af midlet i Danmark.

Miljøstyrelsens ansøgning om godkendelse af natron som basisstof efter 1107/2009 er færdigbehandlet i EU, og natron er godkendt som basisstof. Miljøstyrelsen bistår nu NaturErhvervstyrelsen med ansøgning om optagelse af natron på økologiforordningen.

Der er godkendt følgende alternative midler i 2015:

- Turex WP og Turex WG med micro-organismen *Bacillus thuringiensis* ssp. *Aizawai* til bekæmpelse af larver af sommerfugle i kål på friland, på tomater, agurker og peberfrugt i væksthuse, på pryddplanter og planteskolekulturer i væksthuse og på friland samt i æbler, pærer, kirsebær og blommer.
- Serenade ASO, med micro-organismen *Bacillus subtilis* til bekæmpelse af svampesygdomme i væksthuse-kulturer af jordbær, tomat, peber og aubergine, samt i salat og gulerødder på friland.
- Botanigard WP med micro-organismen *Beauveria bassiana* GHA, til bekæmpelse af mellus i pryddplanter i væksthuse.
- Fibro med aktivstoffet parafinolie til bekæmpelse af bladlus i kartofler, spindemider i kerne- og stenfrugt og pærebladlopper i pære.

Ovenstående midler kan bl.a. benyttes på økologiske bedrifter.

Miljøstyrelsen er i gang med at udarbejde regler om brug af afdriftsreducerende dyser for at mindske sprøjteafstanden til vandløb mm. Arbejdet er lidt forsinket, men reglerne forventes klar medio 2016.

Styrket indsats for at beskytte grundvandet

Der er opnået mere viden om sprøjtemidler i grundvandet ud fra testene af pesticider i Varslingssystemet VAP. Dette er en følge af udarbejdelsen og gennemførelsen af en ny strategi for en øget prøvetagning og et udvidet analyseprogram i VAP. Modellering af VAP-data forventes endeligt afleveret medio 2016, og den indhøstede viden inddrages i opfølgningen på det internationale review.

Rapporten fra den internationale vurdering af grundvandsbeskyttelsen er modtaget foråret 2015, og der arbejdes på opfølgning af rapportens anbefalinger gennem en række projekter. Projekterne forventes at være afsluttet medio 2016.

For at styrke samarbejdet mellem myndigheder, virksomheder og organisationer indenfor pesticidpunktkilder, er der i januar 2016 offentliggjort to publikationer, der behandler problematikken fra hhv. et juridisk og et teknisk udgangspunkt. Publikationerne supplerer hinanden godt med hensyn til at skabe klarhed og styrke samarbejdet mellem de involverede parter og vil blive præsenteret på relevante workshops. Der arbejdes i 2016 på at samle relevant materiale på et fælles websted. Region Syddanmark har udtrykt, at de gerne vil lave en pixiudgave af to ovenstående publikationer gennem et partnerskab, de er ved at etablere. Miljøstyrelsen vil følge dette arbejde.

Samarbejdet i EU og Nordzonen har løbende givet indflydelse på udvikling og harmonisering i forbindelse med vurdering og godkendelse af sprøjtemidler. Dette bidrager til målsætningen om, at anvendelsen af godkendte sprøjtemidler ikke medfører overskridelse af grænseværdien for grundvand.

Som et led i indsatsen i forbindelse med kommunikation til borgerne er der i 2015 gennemført kampagnen: "Rent Drikkevand - 9 initiativer til rent drikkevand i fremtiden!".

Initiativerne har, eller vil på sigt, bidrage til bedre beskyttelse af grundvandet, herunder færre overskridelser af grænseværdien for grundvand og hurtigere effektivering af indgreb samt mere tryk for borgerne.

Øget fødevarerikkerhed

Kontrolprogrammet er udvidet, så det omfatter foderafgrøder. Fødevarestyrelsen fører kontrol med virksomhederne, og analyserer løbende foder og fødevarer på det danske marked for indhold af rester af sprøjtemidler – og offentliggør resultaterne. Analysemetoderne er blevet udvidet, så der kan testes for flere stoffer i foder og fødevarer, og så det er muligt at afgive analysesvar fra dag til dag, fx i forbindelse med skærpet importkontrol, hvor varerne tilbageholdes, indtil de kan frigives på baggrund af et analysesvar.

I Fødevarestyrelsens kontrol har der bl.a. været særlig fokus på importerede fødevarer, og specielt i importkontrollen har der været fokus på særlige problemafgrøder og oprindelsessteder ved udtagning af mistankeprøver blandt andet i Københavns lufthavn. Udover kontrollens primære formål danner denne også baggrund for rådgivning af avlere og information til forbrugere og erhverv.

Kontrolprogrammet bidrager til øget viden om rester af sprøjtemidler i fødevarer og foder. En viden, der blandt andet skaber grundlag for, at forbrugeren vil kunne træffe bevidste valg om fødevarer. Det vurderes, at de gennemførte initiativer har bidraget til en øget fødevarerikkerhed.

Skærpet kontrol med sprøjtemidler

NaturErhvervstyrelsen, Miljøstyrelsen og SKAT arbejder fælles om skærpet kontrol og øget indsats mod ulovlig import. Myndighederne arbejder sammen i en "Task-force" med henblik på videndeling og koordinering vedrørende kontrol med ulovlig import. NaturErhvervstyrelsen modtager årlig indberetning af sprøjteoplysninger fra jordbrugernes sprøjtejournaler. Indberetningen omfatter det samlede forbrug af sprøjtemidler og altså ikke den fuldstændige sprøjtejournal. De indberettede oplysninger er blevet brugt til målrettet at udvælge sager til kontrol og indgår således også i arbejdet med at dæmme op for ulovlig import.

Der er frem til udgangen af 2015 synet i alt ca. 4.200 af landbrugets pesticidsprøjter. Det er registreret, at synsvirksomhederne finder behov for reparationer på ca. 70 % af sprøjterne, før de kan godkendes ved syn.

Kontrollen er styrket

NaturErhvervstyrelsen foretager årligt ca. 670 kontroller af reglerne for opbevaring, besiddelse og anvendelse af plantebeskyttelsesmidler samt ajourføring af sprøjtejournaler. Endvidere omfatter kontrollen reglerne om vask- og påfyldning af sprøjter samt uddannelseskraav ved erhvervsmæssig udbringning. Miljøstyrelsen har foretaget kontroller hos forhandlere, golfklubber og maskinstationer. Overtrædelsesprocenten hos forhandlerne var tæt på 50 % og hos jordbrugere 32 %. Det vurderes, at de gennemførte initiativer om styrket og målrettet kontrol overordnet har betydet, at overtrædelsesprocenten i 2015 er øget i forhold til tidligere år.

Investering i forskning og teknologi

Der blev i 2015 modtaget 26 ansøgninger, hvor der er givet tilsagn til ni af projekterne. Det samlede tilskud i 2015 var på ca. 17,9 mio. kr. Rapporter fra afsluttede projekter er løbende blevet publiceret på Miljøstyrelsens hjemmeside og præsenteret på Bekæmpelsesmiddelkonferencen januar 2016. Resultaterne fra de afsluttede projekter er vurderet i forhold til Sprøjtemiddelstrategien, implementeret ved direkte anvendelse i godkendelsesordninger for pesticider og biocider og i relevant omfang præsenteret og anvendt i EU, f.eks. EFSA og ECHA.

Miljøstyrelsen har under Grøn Vækst i 2012 finansieret tre forskningsprojekter om udvikling af overvågnings-, varslings- og beslutningsstøttesystemer, idet dyrkning efter IPM principper bl.a. betyder, at sådanne værktøjer skal benyttes, i den udstrækning de findes. Projekterne følges og drøftes i en faglig følgegruppe og er afsluttet primo 2016. Der er primo 2016 igangsat to nye projekter, der omhandler monitorering, varsling og beslutningsstøtte i vinterhvede med fokus på svampesygdommen Septoria samt bladlus, det andet projekt omhandler droner og bekæmpelse af tidsler før høst. Projekterne løber frem til udgangen af 2017.

Sprøjtemiddelstrategi 2013-2015: Særlige indsatsområder

Integreret plantebeskyttelse i fokus

Målrettet rådgivning i IPM (integreret plantebeskyttelse) til landbrug og gartnerier i sammenhæng med afprøvning af nyeste viden indenfor IPM på 7 demonstrationsbrug er videreført under strategien om end volumen på rådgivningsindsatsen er reduceret i 2014-2015, grundet reduceret finansiering.

Landbrugsdelen har i 2015 haft det forventede rådgivningsvolumen på 206 bedrifter med et gns. på 216 ha. Rådgivningsforløbet har været toårigt for perioden 2014-2015. Ved seneste rådgivningsrunde i 2014-2015 blev indsamlet IPM-point-skemaer fra 137 deltagere, som har gennemført en fuldstændig besvarelse ved både start og afslutning af rådgivningsforløbet.

SEGES (landbrugets rådgivning) har lavet en analyse af effekten af rådgivningen på baggrund af opnåede IPM point hos jordbrugerne før og efter rådgivning i 2014-2015. I gennemsnit har antal IPM-point været 63,7 ved start og 66,1 ved afslutning med en statistisk sikker forskel på antal point ved start og slut. (Højeste score er 100 og 80-100 anses for en meget høj score). SEGES vurderer, at konsulenternes fokus på IPM har været klart stigende igennem projektperioden (2010-2015). Ikke mindst de mange tilfælde af herbicidresistens og begyndende resistens overfor triazol-svampemidlerne har skærpet opmærksomheden. SEGES har i artikler og indlæg ved møder fra lokale planteavlskonsulenter set en øget opmærksomhed på ikke mindst sædskifte og forebyggelse af resistens.

Der har været det forventede rådgivningsvolumen på gartneriområdet, hvor der blev startet et nyt rådgivningsforløb, og afsluttet de igangværende 15 forløb. Det har vist sig vanskeligt at evaluere rådgivningsforløbet på gartneridelen bl.a. på grund af meget forskelligartede produktioner. Primær motivation for at gå med i projektet har været praktiske udfordringer ved effektiv bekæmpelse. Fødevarestyrelsen har i samarbejde med GartneriRådgivningen og Dansk Gartneri videreført projektet "Rådgivning om minimering af rester af sprøjtemidler i fødevarer" i 2015, hvor der er udsendt ca. 250 analyseattester til danske avlere ved fund af pesticidrester i forskellige afgrøder. Aktiviteterne er forløbet planmæssigt, om end det havde været ønskeligt, at flere avlere/konsulenter i IPM-rådgivningsforløb havde gjort brug af muligheden for at udtage stikprøver til restanalyser, hvilket GartneriRådgivningen vil prøve at motivere flere til at gøre i 2016.

Hos de syv IPM demobrug er der gennemført i alt 28 arrangementer på demobrugene med deltagelse af ca. 4.750 landmænd, landbrugselever, studerende, politikere, forskere m.fl. I 2015 har der videre været 60 opslag på Smart Planteværn med IPM emner, hvor der har været en stigende interesse med typisk 300-800 besøg for opslag med billeder, mens videoer fik ca. 2.000 besøg.

I 2015 blev pjecen 'IPM rimer på Godt Landmandskab' udarbejdet med henblik på at synliggøre IPM med inddragelse af erfaringerne fra demobrugene. Pjecen blev i første omgang trykt i 5.000 eksemplarer og omdelt ved arrangementer på demobrug mv. Herefter er pjecen genoptrykt i 45.000 stk. og omdelt med Landbrugsavisen i december og ledsaget af en artikel om samme emne i Landbrugsavisen.

De tre IPM rådgivningsprojekter er afsluttet i 2015 i deres nuværende form, og videreføres som tre nye projekter med større fokus på uddannelse, demobrug og løsning af konkrete udfordringer, fortsættelse af IPM hjemmeside og opbygning af nyt registreringsnet. I oktober blev afholdt en afslutningsworkshop med 44 deltagere, hvor resultater fra IPM-projekterne blev præsenteret og diskuteret med interessenter.

Derudover er der i 2015:

- Udarbejdet en række afgrødespecifikke dyrkningsvejledninger med IPM tiltag
- Udarbejdet undervisningsmateriale om IPM til gartneruddannelsen
- Gennemført digitale undervisningsforløb i form af såkaldte webinarer
- Udviklet et system der er velegnet til at sammenligne pesticidbelastningen for forskellige pesticider, til brug for planlægning af sprøjteplan for en afgrøde
- Afholdt et IPM kursusdag for professionelle sprøjteførere på maskinstationer
- Udviklet faktaark om IPM tiltag i skovbrug/juletræsproduktionen og på golfbaner.

Det er vurderingen, at de gennemførte aktiviteter har bidraget til en forøget viden om og anvendelse af IPM-principperne. Det er dog vanskeligt at kvantificere effekten.

Færre sprøjtemidler i stat, region og kommuner

De planlagte initiativer er gennemført. Der er udarbejdet en ny bekæmpelsesvejledning om de invasive arter af gyldenris, så der i alt nu er seks bekæmpelsesvejledninger. Der er gennemført en praktisk ERFA-dag i felten for kommuner og andre interesserede mhp. videndeling om og afprøvning af pesticidfri bekæmpelsesmetoder. Der er bl.a. informeret på Naturstyrelsens, Miljøstyrelsens og Kommunale Park- og Naturforvalteres hjemmesider om initiativerne og erfaringerne herfra.

Målsætningen i Sprøjtemiddelstrategien er at fastholde det lave forbrug af sprøjtemidler på offentlige arealer og samtidig opnå en effektiv bekæmpelse af de invasive arter. På baggrund af den videndeling, der fandt sted, og positive evalueringer/tilbagemeldinger, som styrelserne fik på ERFA-dagen, vurderes det, at initiativerne har bidraget til, at kommunerne har fået mere viden om pesticidfri bekæmpelse, og – hvis denne viden anvendes i praksis – at dette er med til at fastholde det lave forbrug af sprøjtemidler på offentlige arealer.

Skrappere krav til golfbaner

Miljøstyrelsen indførte i 2013 regler, der fastsætter belastningslofter for sprøjtemidler på golfbaner, om indberetning af forbrug og belastning til Miljøstyrelsen, om offentliggørelse af forbrug og belastning, mv. Styrelsen har med inddragelse af bl.a. Dansk Golf Union (DGU) udviklet IT-systemet Green-data til golfklubbernes indberetning af sprøjtemiddelforbrug og – belastning, og har i samarbejde med DGU informeret golfklubberne om de nye regler og Green-data. Systemet er sat i drift primo 2014, og Miljøstyrelsen kan nu i to år kontrollere, om reglerne om belastningslofter overholdes.

Klubberne kan via Green-data også planlægge deres sprøjtemiddelforbrug efter netop de udfordringer, den enkelte bane har med ukrudt og skadevoldere, og samtidig holde øje med, at de ikke overskrider belastningslofterne. Data fra indberetningerne, herunder også om forbrug af vand, gødning og energi,

kan oversendes til DGU for at indgå i golfbranchens samlede grønne regnskab. MST har endvidere deltaget i arbejdet med at uddele Golfens miljøpris i samarbejde med DGU, der i 2015 gik til Samsø golfklub.

Golfbanerne indberettede deres forbrug af sprøjtemidler for 2014 frem til fristen den 1. marts 2015. Indberetningerne blev offentliggjort i februar 2016 på Miljøstyrelsens hjemmeside.

Indsatsen vedr. uddannelse af greenkeepere blev igangsat i 2014 og det første efteruddannelseskursus for greenkeepere blev gennemført i 2015. Indsatsen fortsætter i 2016.

Det vurderes, at de gennemførte initiativer har bidraget til formålet om at reducere sprøjtemiddel- forbrug og – belastning på golfbaner. DGU, klubberne og spillerne har fået skærpet opmærksomheden på, at sprøjtemiddelforbrug og – belastning skal nedsættes på banerne, ligesom der er indført belastningslofter samt kontrol med indberetning af forbrug og belastning.

På baggrund af en evaluering af belastningslofterne i golfbekendtgørelsen gennemført i 2014 blev der primo 2015 vedtaget en ny golf-bekendtgørelse med let justerede belastningslofter.

Mindre belastning i haver

Miljøstyrelsen har primo 2015 opdateret hjemmesiden www.godthavemiljo.dk med data i rangeringslisten over de mest og mindst belastende sprøjtemidler samt anført informationer om sprøjtefri have. Godthavemiljo.dk er i efteråret 2015 lukket, da rangeringslisten ikke længere er gældende.

Styrelsen har i 2015 gennemført en større informationskampagne rettet mod haveejere med sloganet *Tænk før du sprøjter*.

For at stramme adgang til køb af sprøjtemidler for haveejere har Miljøstyrelsen opstillet kriterier for opdeling af sprøjtemidler i to grupper – de der kan forhandles til professionelle, og de der kan forhandles til ikke-professionelle. Opdelingen af alle sprøjtemidler baseret på disse kriterier blev afsluttet i 2015 og trådte i kraft pr. 26. november 2015. Det fremgår nu af midlernes etiketter, hvorvidt de er godkendt til brug af ikke-professionelle. Miljøstyrelsen har offentliggjort listen over disse midler med angivelse af, hvordan de skal opbevares hos forhandlerne og har i gennem hele processen været i tæt dialog med forhandlere og godkendelsesindehavere.

Vilkårene for salg af sprøjtemidler til haveejere er ændret, idet der er fastsat regler for uddannelse af forhandlere af sprøjtemidler. Forhandlere af sprøjtemidler skulle fra 26. november 2015 i butikkens åbningstid stille mindst en uddannet medarbejder til rådighed for at kunne rådgive kunden om korrekt anvendelse og håndtering af sprøjtemidler. Der er uddannet i alt ca. 400 personer i salg af sprøjtemidler til ikke-professionelle brugere.

Den årlige statistik over salget af sprøjtemidler til haveejere i 2013 er udarbejdet i 2014 og er udgivet i marts 2015.

Pesticidrester i fødevarer

Information om pesticidrester i fødevarer indgår i Fødevestyrelsens kemikampagne Mad Med Mindre Kemi, som blev lanceret i september 2013. Oplysningerne om pesticidrester tager udgangspunkt i, hvad forbrugeren selv kan gøre for at nedbringe sit indtag mest muligt og samtidig bidrage til at øge efterspørgslen efter afgrøder med så få pesticider som muligt. Aktiviteterne er dermed med til at nedbringe anvendelsen og skabe efterspørgsel efter afgrøder dyrket med færrest mulige pesticider.

Mad Med Mindre Kemi har haft stor udbredelse gennem annoncering og via en aktiv Facebook side. Der er mulighed for direkte kontakt mellem forbrugere og Fødevarestyrelsens fagmedarbejdere gennem Mad Med Mindre Kemis Facebook side og mange forbrugere benytter sig af dette (52.000 personer "liker" siden).

Rapporten over Fødevarestyrelsens kontrolresultater 2014 blev offentliggjort 20. november 2015. Samlet set øges oplysningsindsatsen om sprøjtemidler, om brugen af dem i fødevareproduktionen og om forekomsten af rester af sprøjtemidler i fødevarer. Derved vil forbrugeren være med til at skabe incitament til at dyrke og handle med produkter, der er dyrket uden eller med mindre mængder sprøjtemidler.